Civilinė byla Nr. e3K-3-39-403/2022 Teisminio proceso Nr. 2-55-3-01698-2018-0 Procesinio sprendimo kategorijos: 2.6.39.2.6.4.10; 3.1.3.3 (S)

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 30 d. Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų A lės Bukavinienės, Algirdo Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarosios akcinės bendrovės "IREC Baltic"** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarosios akcinės bendrovės "IREC Baltic" ieškinį atsakovi akcinėi draudimo bendrovei "Gjensidige" dėl draudimo išmokos priteisimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė "A. projektai", uždaroji akcinė bendrovė "Posūkis", mažoji bendrija "Statybos strategija".

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių asmens teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos, ir materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nukentėjusio trečiojo asmens teisę reikalauti draudimo išmokos, aiškinimo ir taikymo, kai ieškinį statinio projektuotojo civilinę atsakomybę apdraudusiam draudikui dėl draudimo išmokos priteisimo reiškia ne statinio statytojas (užsakovas), o statinio statybos valdytojas.
- 2. Ieškovė UAB "IREC Baltic" kreipėsi į teismą su ieškiniu, kunio, jį patikslinusi, prašė priteisti iš atsakovės ADB "Gjensidige" 1 447 869,50 Eur draudimo išmoką, 5200 Eur nuostolių atlyginimą, 6 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- 3. Ieškovė nurodė, kad 2011 m. vasario 3 d. ji ir trečiasis asmuo UAB "A projektai" pasirašė projektavimo darbų sutartį Nr. 01-2010 (toliau ir Projektavimo darbų sutartis) dėl Prekybos paviljonų pastato, esančio Vilniuje, Gariūnų g. 70, "B" dalies statinio (toliau ir Statinys) konstrukcijų darbo projekto brėžinių (toliau Darbo projektas) parengimo.
- 4. 2011 m. gegužės 3 d. atsakovė ADB "Gjensidige" apdraudė trečiojo asmens UAB "A. projektai", kaip statinio projektuotojo, civilinę atsakomybę; šalys pasirašė statinio projektuotojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijimą, serija VR Nr. 022805 (toliau Draudimo liudijimas).
- 5. Ieškovė teigė, kad trečiojo asmens UAB "A projektai" pasitelkta UAB "Šeba" parengė Statinio stogo projektą. 2011 m. rugsėjo 16 d. projektavimo darbai (tarp jų ir stogo projektas) buvo perduoti ieškovei. Pagal trečiojo asmens UAB "A. projektai" parengtą projektą buvo pastatytas Statinio stogas. Statinio eksploatavimo metu išryškėjo Statinio stogo defektai atsirado vandens pratekėjimas. Ieškovė, manydama, kad stogo defektus galėjo lemti netinkamai parengtas Darbo projektas, kreipėsi į atsakovę dėl galimos draudėjo civilinės atsakomybės. Atsakovei neprieštaravus ieškovė pasamdė teismo ekspertą V. B. E., kad šis pagal pateiktus techninį ir darbo projektus, statybos darbų žurnalus bei kitus ieškovės turimus statybos dokumentus galėtų objektyviai įvertinti ir nustatyti galimas vandens pratekėjimo į patalpas priežastis.
- 6. Teismo ekspertas 2016 m. rugpjūčio 30 d. Statinio dalinės ekspertizės akte nurodė, kad UAB,,A. projektai" (UAB, Šeba") parengto darbo projekto inžineriniai sprendiniai iš esmės neatitinka AB, Pramprojektas" techninių sprendinių drenažinį sluoksnį įrengus ne ant hidroizoliacinio sluoksnio, bet ant šilumos izoliacinio sluoksnio, nesudaryta galimybė nudrenuoti iš stogo į jį patenkantį vandenį ir kartu uždarytas kelias stogo konstrukcijai išdžiūti.
- 2016 m. spalio 18 d. ieškovė, įvertinusi eksperto išvadą, kreipėsi į atsakovę, prašydama priimti sprendimą dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju (nedraudžiamuoju) pagal atsakovės ir trečiojo asmens UAB "A. projektai" pasirašytą Draudimo liudijimą.
- 8. 2017 m. rugsėjo 14 d. ieškovė gavo atsakovės atsakymą, kuriame ji nurodė, kad neturi pagrindo mokėti draudimo išmoką pagal Draudimo liudijimą. Atsakovė motyvavo tuo, kad jos žinioje nėra informacijos apie tai, jog UAB "A projektai" atliko projektavimo darbus, lėmusius defektų atsiradimą Statinyje.
- 9. Bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu ieškovė nurodė, kad statybų specialistas P. B. apskaičiavo viso stogo remonto darbų sąmatą pagal teismo eksperto V. B. E. 2016 m. rugpjūčio 30 d. statinio dalinės ekspertizės akte nustatytus defektus. Statybų specialisto pateiktuose stogo remonto darbų sąmatos skaičiavimuose nurodyta, kad visų stogo defektų ištaisymas kainuotų 1 723 615 Eur plius PVM (2 085 574 Eur su PVM). Ieškovė, atsižvelgdama į tai, kad Draudimo liudijime yra nurodyta, jog bendra draudimo suma ir draudimo suma įvykiui yra 5 000 000 Lt (1 448 100 Eur), prašė priteisti iš atsakovės 1 448 100 Eur sumą.

10. Atsakovė atsiliepime į ieškinį nurodė, kad ji yra apdraudusi statinio projektuotojos UAB "A. projektai" civilinę atsakomybę, o teismo eksperto 2016 m. rugpjūčio 30 d. parengtame statinio dalinės ekspertizės akte nurodyta, jog defektai atsirado dėl UAB "Šeba" techninių sprendinių darbo projekte, kuris rengtas pagal AB "Pramprojektas" techninį projektą. Atsakovė taip pat teigė, kad ieškinys yra pareikštas netinkamo ieškovo ir netinkamam atsakovui. Atsakovės vertinimu, ieškovė realiai jokios žalos nėra patyrusi.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- 11. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. birželio 23 d. sprendimu ieškovės UAB "IREC Baltic'ieškinį tenkino; priėmė ieškovės ieškinio dalies dėl 230,50 Eur draudimo išmokos priteisimo atsisakymą ir šią bylos dalį nutraukė; priteisė ieškovei UAB "IREC Baltic" iš atsakovės ADB "Gjensidige" 1 447 869,50 Eur draudimo išmoką, 5200 Eur nuostolių atlyginimą, 6 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2018 m. rugsėjo 17 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, išsprendė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausima.
- 12. Remdamasis byloje esančių ekspertizės aktų duomenimis, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad Darbo projekto sprendiniai, rengti UAB "Šeba" pagal UAB "A. projektai" užsakymą, neatitiko Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1-571 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.05.02:2008 "Statinių konstrukcijos. Stogai" (toliau STR 2.05.02:2008) 42.3, 47.1 punktų reikalavimų, dėl to pro stogą ėmė skverbtis vanduo.
- 13. Spręsdamas *dėl tinkamo ieškovo* byloje, pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Statinys nuosavybės teise priklauso trečiajam asmeniui UAB "Posūkis" (statytojui), o ieškovė yra statybos valdytoja, kuri organizavo visus Statinio projektavimo, statybos rangos darbus.
- 14. Remdamasis Lietuvos Respublikos statybos įstatymo(redakcijos, galiojusios 2011 m. vasario 3 d., kai su trečiuoju asmeniu UAB "A. projektai" buvo pasirašyta Projektavimo darbų sutartis) 2 straipsnio 14 dalimi, šiuo metu galiojančio Statybos įstatymo 2 straipsnio 80 dalimi, pirmosios instancijos teismas nurodė, kad ieškovė santykyje su statinio savininku veikia pavedimo sutarties pagrindu.
- 15. Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad pagal Projektavimo darbų sutarties nuostatas, įtvirtinančias užmokestį vykdytojui, aiškiai nurodyta, jog užsakovas (ieškovė) sumoka vykdytojui (trečiajam asmeniui UAB "A. projektai") už deramai atliktus darbus (5 skirsnis). Sutarties 6.7 punkte nustatyta, kad vykdytojas šalina darbų trūkumus, kurie atsirado dėl jo kaltės, savo lėšomis. Sutarties 6.11 punkte nurodyta, kad vykdytojui tenka teisės aktų, sutarties ir jos priedų nustatyta atsakomybė už padarytą žalą užsakovui ar tretiesiems asmenims visą sutarties galiojimo ir šiame sutarties punkte nustatytą garantinį laiką, t. y. 5 (penkerius) metus, o esant paslėptiems statinio (konstrukcijų) elementams 10 (dešimt) metų. Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, jog ieškovė Projektavimo darbų sutarties 6.11 punkte susitarė su trečiuoju asmeniu UAB "A. projektai", kad trečiasis asmuo atsakys ne tik statytojui, bet ir statybos valdytojui, t. y. ieškovei. Teismas pažymėjo, kad ieškovė sudarė sutartį savo vardu, nenurodė, kad veikia statytojo vardu.
- 16. Pirmosios instancijos teismas rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 3 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-15/2009 pateiktu išaiškinimu, kad statinio statytojo ir jo atstovo statybos valdytojo atsakomybė rangovui gali būti solidarioji, tik atsiradusi skirtingais pagrindais: statytojo, kaip atstovaujamojo, atsakomybė kyla iš įstatymo (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau CK) 2.133 straipsnio 1 dalis), o statybos valdytojo iš rangos sutarties, kuria jis įsipareigojo sumokėti rangovui už atliktus darbus. Vadinasi, jei galima statinio statytojo ir jo atstovo statybos valdytojo atsakomybė rangovui, tai, vadovaujantis tuo pačiu principu, galimas ir statybos valdytojo ieškinys rangovui už netinkamą darbų atlikimą.
- 17. Pirmosios instancijos teismas taip pat rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 24 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-240/2013, kurioje nurodyta, kad statytojo ir statybos valdytojo tarpusavio santykiai (finansavimas ne laiku) negali turėti įtakos rangovo atlyginimo (ne)gavimui, šiuos jų tarpusavio santykius reglamentuoja pavedimo santykius reglamentuojančios normos, *inter alia* (be kita ko), CK 6.761 straipsnio 1, 3 dalys, reikalaujančios jų tarpusavio bendradarbiavimo ir nustatančios įgaliotojo pareigą aprūpinti įgaliotinį pavedimui įvykdyti reikalingomis priemonėmis, atlyginti pastarojo turėtas išlaidas ir pan.
- 18. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, taip Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 24 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-240/2013 iš esmės buvo pakartota nuostata, kad tuo atveju, kai statytojo atstovavimo faktas nebuvo atskleistas sudarant sutartį su rangovu, o statybos valdytojas aiškiai prisiėmė iš rangos sutarties kylančius įsipareigojimus, tai jis ir atsako pagal rangos sutarties reikalavimus.
- 19. Teismas pažymėjo, kad ieškovė nurodė, jog ji turi interesą pašalinti nustatytus projektavimo darbų trūkumus, juos finansuodama iš gautos draudimo išmokos, nes už žalą, kurią ji patirtų šalindama trūkumus, atsakingas asmuo yra UAB "A. projektai". Taigi ieškovė siekia ištaisyti darbų trūkumus, kurie yra jos, kaip užsakovės, organizuotų darbų pasekmė.
- 20. Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į taip suformuluotą ieškinio faktinį pagrindą, atmetė atsakovės argumentą, kad ieškinys pareikštas netinkamos ieškovės. Teismo nuomone, tam, kad ieškovė inicijuotų rangos darbų trūkumų pašalinimo procedūrą, nereikia Statinio savininko pradėto teismo proceso prieš ją. Be to, teismo vertinimu, atsakovės argumentas, kad ieškovė nėra patyrusi žalos, todėl negali reikšti reikalavimo, siejamo su jos subrangovų veiksmais padarytos žalos atlyginimu, pasinaudodama draudimo santykius reguliuojančiomis normomis, yra deklaratyvus. Ieškovė nurodė, kad statinio savininkė UAB "Posūkis"reikalauja sutvarkyti paaiškėjusius defektus, be to, atsisako priinti atliktus darbus ir PVM sąskaitas faktūras užjuos; ieškovei teko per antstolį įteikti sąskaitas ir atliktų darbų aktus. Atsižvelgdamas į tai ir remdamasis CK 6.249 straipsnio 3 dalimi, pirmosios instancijos teismas laikė, kad būsima žala gali būti faktinis ieškinio dalykas.
- 21. Remdamasis byloje padaryta išvada, kad dėl ieškovės pasitelktos rangovės UAB "A. projektai" netinkamai parengto Darbo projekto atsirado vandens pratekėjimas į Statinio patalpas ir konstrukcijas, gelžbetonio plokščių dangos supleišėjimas (įtrūkiai), pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog ieškovė yra atsakinga Statinio savininkui už tinkamą statybos darbų organizavimo rezultatą, o jos, kaip užsakovės, su UAB "A. projektai" sudaryta Darbo projekto rengimo sutartis, įsipareigojus sumokėti už projektavimo darbus ir neatskleidus veikimo pagal pavedimą fakto, suteikia ieškovei teisę kreiptis į teismą dėl draudimo išmokos priteisimo.
- 22. Spręsdamas *dėl tinkamo atsakovo* byloje, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad pagal ieškovės ir trečiojo asmens UAB "A. projektai" sudarytą Projektavimo darbų sutartį ir jos papildymus UAB "A. projektai" buvo atsakinga už Darbo projekto brėžinius. Dėl to pripažino, kad atsakovė ADB "Gjensidige", apdraudusi UAB "A. projektai" civilinę atsakomybę, yra tinkama.
- 23. Pirmosios instancijos teismas taip pat nustatė, kad 2012 m. sausio 30 d. buvo sudarytas ieškovės, trečiojo asmens UAB "A. projektai" ir (jau bankrutavusios) UAB "TIDA projektai" Trišalis susitarimas Nr.2012/01/09 (toliau Trišalis susitarimas). Trišalio susitarimo 1.1 punkte nurodyta, kad naujas vykdytojas (UAB "TIDA projektai") perima visą atliktą darbą bei priima atlikti šio projekto autorinępriežiūrą iš pradinio vykdytojo (UAB "A. projektai"), be to, perima visus įsipareigojimus užsakovui (ieškovei) pagal Projektavimo darbų sutartį ir jos 2011 m. gegužės mėn. 2 d. papildymą Nr. 1, 2011 m. rugpjūčio mėn. 10 d. papildymą Nr. 2 ir 2011 m. gruodžio mėn. 12 d. papildymą Nr. 3. Trišalio susitarimo 2.1 punkte šalys susitarė, kad naujas vykdytojas pagal šį susitarimą priima visas pradinio vykdytojo prievoles užsakovui.
- 24. Pirmosios instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Trišaliame susitarime nurodyta, jog UAB "TIDA projektai" perima trečiojo asmens UAB "A. projektai" teises ir pareigas nuo šio susitarimo sudarymo. Ginčo projektavimo darbai po jų perdavimo, t. y. 2011 m. rugsėjo 16 d., buvo užbaigti ir toliau vyko tik statybos darbai. Atsižvelgdamas į tai, pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Trišalis susitarimas

nėra susijęs su ginčo projektavimo darbais ir jų atlikimu, nes projektavimo darbai tuo metu jau buvo atlikti ir perduoti, todėl UAB "TIDA projektai" buvo perduota tik autorinė projektavimo darbų priežiūra, o ne pačių projektavimo darbų atlikimas ar jų koregavimas. Remdamasis šia išvada, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad atsakovė šioje byloje, kaip projektavimo darbus atlikusios UAB "A. projektai" draudikė, turi būti ADB "Gjensidige", o ne kitas asmuo.

- 25. Nustatęs, kad vandens pratekėjimo defektas atsirado ne dėl konkrečių blogai padarytų lokalizuotų stogo vietų, pirmosios instancijos teismas atmetė atsakovės argumentą, jog ieškovė, siekdama suremontuoti visą stogo konstrukciją, nori praturtėti jos sąskaita. Teismo vertinimu, nepašalinus iš esmės vandens pratekėjimo priežasties, statinio konstrukcija negali būti naudojama, nes ji neatitinka imperatyvių statybos normų reikalavimų, užtikrinančių saugų statinio eksploatavimą. Atsižvelgdamas į tai, kad ekspertas nurodė, jog Darbo projekte stogo konstrukcijoje praktiškai nenurodytas vandenį drenuojantis sluoksnis, tai neatitinka STR 2.05.02:2008 42.3, 47.1 punktų reikalavimų ir šis pažeidimas turėjo tiesioginę įtaką nustatytiems defektams atsirasti, pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ieškovės reikalavimas priteisti draudimo išmokos sumą, galinčią padengti žalą perdarant stogo konstrukciją, yra įrodytas (CPK 185 straipsnis). Pirmosios instancijos teismo vertinimu, sprendimas tik pratekėjimų vietose remontuoti stogą negali būti pripažintas veiksmingu defektų šalinimo būdu.
- 26. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad ieškovė nereiškė reikalavimo statinio statybos techninei prižiūrėtojai MB "Statybos strategija", neįrodinėjo solidariosios atsakomybės, dėl to, nesant ieškovės reikalavimo, teismas negali pasisakyti dėl šio asmens teisinės atsakomybės ir kvalifikuoti solidariosios at subsidiariosios atsakomybės sąlygų, nes taip būtų pažeistas <u>CPK</u> 13 straipsnis. Teismas pažymėjo, kad atsakovei nėra suvaržyta teisė kreiptis į teismą ir reikšti reikalavimus kitiems statybos procese dalyvavusiems asmenims, įrodinėjant jų atsakomybę.
- 27. Be to, pirmosios instancijos teismas nurodė, kad atsakovė, prašydama spręsti dėl statybos techninę priežiūrą vykdžiusio asmens MB "Statybos strategija" veikimo (neveikimo), neįvardijo faktinių aplinkybių, kurių pagrindu galima būtų vertinti, kokia apimtimi turi būti mažinama trečiojo asmens UAB "A. projektai" civilinė atsakomybė. Ekspertas prof. dr. S. M. taip pat nenurodė, kokia atsakomybės dalis dėl atsiradusių defektų tenka MB "Statybos strategija". Eksperto vertinimu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-708 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 1.05.06:2010 "Statinio projektavimas" (toliau STR 1.05.06:2010) 57 punkto nuostatomis, statinio statybos techninis prižiūrėtojas turi patikrinti, ar darbo projekto brėžinys atitinka techninio projekto sprendinius; todėl statinio statybos techninis prižiūrėtojas turėjo neleisti vykdyti statybos darbų pagal netinkamai parengtą Darbo projekto brėžinį. Tačiau pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad toks rangos teisinio santykio vertinimas eliminuotų trečiojo asmens UAB "A. projektai" atsakomybė, nes apibendrinanti išvada dėl neleidimo vykdyti statybos darbus reikštų, kad trečiajam asmeniui MB "Statybos strategija" perkeliama atsakomybė už visus atliktus darbus pagal netinkamai parengtą Darbo projektą.
- 28. Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad būtent projektuotoja padarė projektavimo metu galiojusios redakcijos STR 2.05.02:2008 47.1, 47.1.5 ir 47.1.6 punktuose įtvirtintų reikalavimų pažeidimus, t. y. nesilaikė reikalavimo, kad, projektuojant ir įrengiant šiuose punktuose nurodytų stogų konstrukcijas, būtina įvertinti šių konstrukcijų sluoksnių, t. y. vandenį drenuojančio sluoksnio ir termoizoliacinio sluoksnio, naudojimą. Be to, projektuotoja nesilaikė projektavimo metu galiojusios redakcijos STR 1.05.06:2010 10 punkto nuostatos, kad darbo projekto projektuotojas atsako už parengto darbo projekto sprendinių kokybę ir jų atitiktį techninio projekto sprendiniams. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, projektuotoja neužtikrino šio reikalavimo, nes stogo konstrukcijų sprendiniai, kaip paaiškėjo vėliau, neužtikrina galimybės nudrenuoti nuo stogo drėgmę (vandenį).
- 29. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, byloje nustatytos aplinkybės sudaro prielaidas spręsti, kad MB "Statybos strategija" pritarė stogo konstrukcijų statyboms pagal Darbo projekto sprendinius tik po to, kai buvo gauta eksperto išvada, taip pat projekto vadovo (atsakingo už darbo projekto sprendinių atitiktį techniniam projektui bei šių sprendinių kokybę) ir projekto dalies vadovo (atsakingo už parengtų darbo projekto dalies sprendinių atitiktį techniniam projektui bei šių sprendinių kokybę) parašai Darbo projekte. Atsižvelgdamas į tai, teismas nurodė, kad, ieškovei neįrodinėjant MB "Statybos strategija" atsakomybės, jis negali daryti išvadų dėl statinio statybos techninę prižiūrą vykdžiusio asmens solidariosios ar subsidiariosios atsakomybės.
- 30. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagalatsakovės ADB "Gjensidige" apeliacinį skundą, 2021 m. kovo 25 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 23 d. sprendimą panaikino ir grąžino bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
- 31. Pasisakydamas atsakovės keliamais tinkamo ieškovo ir tinkamo atsakovo klausimais, apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad subjektus, turinčius teisę į draudimo išmoką, taip pat draudimo išmokos išmokėjimo sąlygas ir tvarką reglamentuoja Draudimo taisyklės. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad Draudimo taisyklėse aiškiai įtvirtinta statytojos UAB "Posūkis" tiesioginio reikalavimo teisė į draudiką dėl draudimo išmokos išmokėjimo (Draudimo taisyklių 9.1, 9.2, 11, 13, 55 punktai). Kiti subjektai, turintys teisę į draudimo išmoką, nėra konkrečiai išvardijami, tačiau, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, apibrėžiami per tam tikrus žalos padarymo jiems požymius žala dėl projektuotojo netinkamai atlikto statinio projektavimo turi būti padaryta jiems dėl jų turto netekimo (apgadinimo) ar sveikatos sutrikdymo. Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad šiuo atveju ieškovė savo reikalavimo teisę į draudiką kildina iš jos ir trečiojo asmens UAB "Posūkis" (statytojo) sudarytos Projekto valdymo sutarties, t. y. pavedimo teisinių santykių, bei Projektavimo darbų sutarties nuostatų, tačiau konkrečiai nenurodo, dėl kokio savo turto netekimo (apgadinimo) ji patyrė žalos.
- Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad tarp statytojo ir statybos valdytojo susiklosto pavedimo teisiniai santykiai taip organizuojant statinio statybą (Statybos įstatymo 2 straipsnio 80 dalis), tačiau nusprendė, jog vien tas faktas, kad, organizuojant Statinio statybą, susiklostė šalių (ieškovės ir trečiojo asmens "Posūkis") pavedimo teisiniai santykiai, negali lemti išvados, jog ieškovė veikia kaip UAB "Posūkis" atstovė visuose turtiniuose statytojo santykiuose, susijusiuose su ginčo Statiniu, ir dėl to įgijo reikalavimo teise į draudimo išmoką dėl Statinio defektų. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pavedimo sutarties pagrindu statybos valdytojas atstovauja statytojui būtent statybos procese sudaro sutartis su rangovais, gauna reikiamus leidimus, tvirtina darbų sąmatas, rūpimasi medžiagų tiekimu, apmokėjimu pagal sudarytas sutartis ir kt., tačiau pavedimo sutartis automatiškai nevertinama kaip statytojo įstatyme įtvirtintos teisės į draudimo išmoką perleidimas statybos valdytojui ir (ar) sutikimas dėl statybos valdytojo atstovavimo statytojui kituose (ne statybos proceso) teisiniuose santykiuose. Kitaip tariant, tais atvejais, kai statytojo atstovu draudimo teisiniame santykyje, kurio naudai būtų priteisiama draudimo išmoka (žalos atlyginimas), jeigu tai nėra aiškiai nustatyta pavedimo sutartyje. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog tam, kad statybos valdytojas galėtų reikšti ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo, kai statinio netekimas (defektai) atsirado dėl netinkamai atliktų projektavimo darbų, būtina nustatyti statinio statytojo teisės reikalauti draudimo išmokos perleidimą statybos valdytojui ar aiškų įgaliojimą statybos valdytojui įgyvendinti statytojo teisė į draudimo išmoka galėtų būti mokama ir statybos valdytojui, nes tokiu atveju statybos valdytojui padaryta žala nebūtų kildinama iš statytoju padarytos žalos.
- 33. Remdamasis byloje nustatytomis aplinkybėmis (dėl projektuotojo trečiojo asmens UAB "A. projektai" netinkamai atliktų projektavimo darbų atsirado Statinio stogo, t. y. būtent statytojos UAB "Posūkis" turb, defektų; byloje nėra duomenų, kad statytoja būtų perleidusi reikalavimo teisę į draudimo išmoką ieškovei; Projekto valdymo sutarties nuostatos taip pat nepatvirtina, kad ieškovė turėtų teisę atstovauti statytojai ne tik statybos, bet ir kituose teisiniuose santykiuose; nenustatyta, kad dėl netinkamai atliktų projektavimo darbų atsirado ieškovės turto defektų), apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog pagal pareikštą ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo UAB "IREC Baltic" yra netinkama ieškovė (CPK 45 straipsnis).

- 34. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nors ieškovė ir nurodo, kad žala jai buvo padaryta statytojai atsisakius priimti atliktus darbus bei apmokėti PVM sąskaitas faktūras, tačiau byloje esantys įrodymainepatvirtina, jog atsisakymo priimti atliktus darbus priežastis yra susijusi su netinkamai atliktais projektavimo darbais. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad pagal Projektavimo darbų sutartį ieškovė gali reikalauti taikyti sutartinę civilinę atsakomybę trečiajam asmeniui UAB "A. projektai" dėl netinkamo sutarties vykdymo. Tačiau, apeliacinės instancijos teismo nuomone, Projektavimo darbų sutarties nuostatos, įtvirtinančios ieškovės teisę į žalos atlyginimą, savaime nelemia ir ieškovės teisės reikalauti draudimo išmokos iš projektuotojo civilinės atsakomybės draudiko, neįrodžius Draudimo taisyklėse nustatyto žalos padarymo ieškovei fakto dėl jos turtui atsiradusių defektų.
- 35. Pažymėjęs, kad pagal ieškovės suformuluotą faktinį ieškinio pagrindą byloje yra sprendžiamas ginčas, kilęs būtent iš draudimo teisinių santykių, ir nereikalaujama taikyti projektuotojos UAB "A. projektai" sutartinės civilinės atsakomybės pagal Projektavimo darbų sutartį, apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog, nustačius, kad ieškovė neturi savarankiškos reikalavimo teisės į draudimo išmoką, tinkamo atsakovo pagal Projektavimo darbų sutartį klausimas byloje nespręstinas.
- 36. Remdamasis kasacinio teismo praktika dėl teismo procesinių veiksmų, nustačius, kad ieškinys pareikštas ne tam asmeniui, kuris turėtų pagal jį atsakyti, apeliacinės instancijos teismas laikė, jog analogiškai spręstina ir nustačius, kad ieškinys yra pareikštas netinkamo ieškovo, t. y. pirmosios instancijos teismas turi pasiūlyti tinkamam ieškovui reikšti byloje savarankišką reikalavimą ir tik tinkamam ieškovui atsisakius įstoti į bylą su savarankiškų reikalavimų nagrinėti bylą pagal netinkamo ieškovo ieškinį. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas 2019 m liepos 31 d. protokoline nutartimi įtraukė UAB "Posūkis" į bylą kaip trečiąjį asmenį, nepareiškiantį savarankiškų reikalavimų. Netinkamai kvalifikavęs susiklosčiusius šalių teisinius santykius, pirmosios instancijos teismas nepasiūlė byloje pakeisti ieškovą tinkamu, taip pat neišaiškino trečiajam asmeniui UAB "Posūkis" teisės reikšti savarankišką reikalavimą byloje bei procesinių ieškovo nepakeitimo tinkamu padarinių. Pažymėjęs, kad dėl šio proceso teisės normų pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla ir jo negalima ištaisyti apeliacinės instancijos teisme, apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo (CPK 329 straipsnio 1 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- 37. Kasaciniu skundu ieškovė UAB "IREC Baltic'prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 25 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 23 d. sprendimą arba perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, priteisti ieškovei iš atsakovės ADB "Gjensidige" kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 37.1. Apeliacinės instancijos teismas, konstatuodamas, kad UAB "IREC Baltic" (Statinio projekto valdytoja ir projektavimo darbų užsakovė, kuri privalo pašalinti Statinio projektavimo defektus savo lėšomis) yra netinkama ieškovė byloje, netinkama iaškino ir taikė Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalies, 111 straipsnio, Draudimo taisyklių (redakcija, galiojusi nuo 2003 m. birželio 28 d. iki 2012 m. lapkričio 7 d.) 9.1, 55 punktų nuostatas.
 - 37.2. Apeliacinės instancijos teismas padarė klaidingą išvadą, kad ieškovei nebuvo padaryta žala, todėl ji neturi turtinio intereso gauti draudimo išmoką. Kitaip tariant, apeliacinės instancijos teismas padarė nepagristą išvadą, kad projektuotojo civilinės atsakomybės sutartimi yra draudžiamas konkretus turtas (pastatas), o ne projektuotojo civilinė atsakomybė, taip susiaurindamas patį tokio draudimo objektą iki konkretaus turto (pastato). Draudimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalies, 111 straipsnio, Draudimo taisyklių (nuo 2003 m. birželio 28 d. iki 2012 m. lapkričio 7 d. galiojusi redakcija) 9.1, 55 punktai teikia pagrindą daryti išvadą, kad civilinės atsakomybės draudimo atveju draudimo objektas yra ne konkretus turtas (draudimo išmokos dydis nėra siejamas tik su tiesioginiais nuostoliais, atsiradusiais dėl turto objekto netekimo ar apgadinimo), o turtinis interesas, susijęs su projektuotojo civiline atsakomybe, galinčia atsirasti netinkamai atliktais projektavimo darbais padarius žalą trečiajam asmeniui. Sios bylos atveju Draudimo sutarties objektas yra ne konkretus turtas (Statinys), o turtinis interesas, susijęs su projektuotojos UAB "A. projektai" netinkamai atlikus projektavimo darbus ir padarius žalą bet kuriam trečiajam asmeniui. Turto draudimo atveju galbūt galima būtų teigti, kad turtinį interesą turi tik apdrausto turto savininkas, tačiau civilinės atsakomybės draudimo atveju turtinį interesą turinčių asmenų gali būti ir daugiau, t. y. ne tik turto savininkas, bet ir, pavyzdžiui, asmuo, kuris turi pareigą pašalinti to turto defektus.
 - 37.3. Apeliacinės instancijos teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, nenagrinėjo ir nevertino aplinkybių, kad būtent ieškovė turės ištaisyti netinkamai atliktų stogo projektavimo darbų defektus pagal Projekto valdymo sutartį. Šia sutartimi Statinio savininkas trečiasis asmuo UAB "Posūkis" suteikė ieškovei plačius įgaliojimus organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti Projekto valdymo sutarties objekto statybos ir kitus darbus, tarp jų derinti projektus, juos pasirašyti ir atlikti visus kitus veiksmus, būtinus Projektu isėkmingai įgyvendinti, Projekto valdymo sutarties objektui įrengti. Ieškovė teigia, kad Statinio statybos darbai pagal Projekto valdymo sutartį nėra perduoti trečiajam asmeniui (statytojui) UAB "Posūkis". Statytojas nesutinka priimti ieškovės atliktų statybos darbuaktų ir sąskaitų faktūrų, nes paaiškėjo Statinio stogo defektai. Jų atsiradimą lėmė netinkamai atlikti Statinio stogo projektavimo darbai. Vadinasi, Projektavimo sutarties pagrindu ieškovė turės ištaisyti projektuotojos atliktų darbų defektus, taigi patirs defektų taisymo išlaidų (nuostolių, žalos). Paaiškėjus, kad pagal Projekto valdymo sutartį ieškovė privab ištaisyti defektus, ji turi teisę reikalauti atsakomybės ir žalos atlyginimo iš netinkamai projektavimo darbus atlikusios projektuotojos UAB "A. projektai" pagal Projektavimo darbų sutartį (šios sutarties 3.4, 6.6 punktai). Ieškovė teigia, kad ji, turėdama tokią teisę, pagrįstai siekė pasinaudoti projektuotojos UAB, "A. projektai" civilinę atsakomybę apdraudusios draudikės (atsakovės) suteikiama apsauga, t. y. gauti draudimo išmoką. Dėl to yra pagrindas manyti, kad ieškovė turi turtinį interesą į draudimo išmoko, o kartu ir ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo byloje.
 - Neįvertinęs pirmiau nurodytų aplinkybių, susijusių su ieškovės turtiniu interesu, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nagrinėjo klausimą dėl Projekto valdymo (t. y. pavedimo) sutarties kaip suteikiančios (nesuteikiančios) ieškovei teisę įgyvendinti Statinio savininkės (statytojos) UAB "Posūkis" teisę į draudimo išmoką. Be to, apeliacinės instancijos teismo išvados šiuo klausimu padarytos neatsižvelgiant į UAB "Posūkis" valią ir neprieštaravimą tam, kad ieškovė kreiptųsi dėl draudimo išmokos gavimo ikiteisminėje ir teisminėje ginčo stadijoje. UAB "Posūkis" dalyvauja byloje kaip trečiasis asmuo ir išreiškė savo poziciją dėl pareikšto ieškinio byloje, pritardama ieškovės reikalavimams bei prašydama tenkinti ieškinį.
 - 37.5. Ieškovė taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad apeliacinės instancijos teismo nutartyje tinkamo ieškovo klausimas nagrinėtas atsižvelgiant tik į Projekto valdymo (t. y. pavedimo) sutarties turinį tuo aspektu, ar ieškovė įgaliota (neįgaliota) atstovauti statytojai UAB "Posūkis" draudimo teisiniuose santykuose. Tačiau, ieškovės nuomone, teismai, spręsdami klausimą dėl ieškovės teisės reikšti ieškinį, turėjo nagrinėti klausimą, ar ieškovė turi (neturi) turtinį interesą į draudimo išmoką, kuris kyla iš Projekto valdymo sutarties (pareigos pašalinti defektus), Projektavimo darbų sutarties (projektuotoja atsakinga ieškovei už netinkamai atliktus darbus) ir Draudimo sutarties (apdrausta projektuotojos civilinė atsakomybė dėl žalos tretiesiems asmenims). Šis klausimas nebuvo tinkamai išnagrinėtas apeliacinės instancijos teisme.
 - 37.6. Ieškovė nurodo, kad jos teisę gauti draudimo išmoką dėl projektuotojo trečiojo asmens UAB "A. projektai" netinkamai atliktų darbų ir padarytos žalos atlyginimo pagrindžia Draudimo sutartis. Civilinės atsakomybės draudimo sutartis yra pripažįstama sutartimi trečiojo asmens naudai (CK 6.191 straipsnis), nes draudimo išmoka įprastai yra mokama ne draudėjui, kurio civilinė atsakomybė kyla,

tačiau tretiesiems asmenims, patyrusiems žalą dėl draudėjo neteisėtų veiksmų. CK 6.991 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyta, kad draudimo liudijime (polise) turi būti nurodyta draudėjo, apdrausto asmens ar naudos gavėjo vardas, pavardė ar pavadinimas. Šioje byloje esančiame Draudimo sutarties liudijime (polise) yra nurodyta draudėja — UAB "A. projektai", o toje dalyje, kur aprašomas projektuojamas objektas, nurodyta, kad užsakovė yra ieškovė — UAB "IREC Baltic," o ne Statinio savininkė UAB "Posūkis". Ikiteisminėje ginčo stadijoje, susirašinėjimo metu, atsakovės atstovai nė karto nenurodė, kad ieškovė yra netinkama pretenzijų reiškėja ar netinkama būsima draudimo išmokos gavėja. Vadinasi, draudimo išmoka pagal Draudimo sutartį turi būti išmokėta nukentėjusiam trečiajam asmeniui, kuris kreipėsi į draudikę ir kurio naudai yra sudaryta Draudimo sutartis, t. y. ieškovei.

- 37.7. Ieškovė teigia, kad jos turtinis interesas gauti draudimo išmoką yra susijęs (turi teisinį ryšį) su projektuotojos UAB "A. projektai" civiline atsakomybe dėl žalos, padarytos netinkamai atlikus Statinio projektavimo darbus, kurių nulemtus stogo defektus turės ištaisyti ieškovė savo lėšomis. Priešingu atveju Statinio statybos darbai nebus perduoti Statinio savininkui (statytojui) trečiajam asmeniui UAB "Posūkis". Ieškovė, norėdama perduoti atliktus darbus, privalo pašalinti Statinio stogo projektavimo defektus savo sąskaita, t. y. patirti defektų šalinimo išlaidas, todėl būtent ieškovė, o ne trečiasis asmuo UAB "Posūkis" patirs neigiamus turtinius padarinius (žalos).
- 38. Atsakovė ADB "Gjensidige" atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atmesti ieškovės kasacinį skundą ir palikti nepakeistą Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 25 d. nutartį, priteisti kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - Apeliacinės instancijos teismas skundžiama nutartimi panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir grąžino bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo tuo pagrindu, kad dėl pirmosios instancijos teismo padarytų pažeidimų galėjo būti neteisingai išspręsta byla ir padarytų pažeidimų apeliacinės instancijos teismas negali ištaisyti, t. y. neatskleista bylos esmė (CPK 327 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Tokiu atveju terminas kasaciniam skundui pateikti yra vienas mėnuo (CPK 345 straipsnio 1 dalis). Apeliacinės instancijos teismo nutartis priimta ir įsiteisėjo 2021 m. kovo 25 d. Atsižvelgiant į tai, ieškovė turėjo teisę pateikti kasacinį skundą ne vėliau kaip iki 2021 m. balandžio 25 d. Ieškovės kasacinis skundas pateiktas 2021 m. birželio 22 d., t. y. praleidus CPK 345 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą naikinamąjį vieno mėnesio terminą, todėl šio kasacinio skundo pagrindu pradėtas procesas nutrauktinas.
 - 38.2. Priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, apeliacinės instancijos teismas trečiojo asmens UAB "Posūkis" teisę gauti draudimo išmoką pagal projektuotojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį aiškino ne žalos padarymo konkrečiam turtui, bet žalos patyrusio ir taip įgijusio reikalavimo teisę į žalos atlyginimą asmens kontekste. Kitaip tariant, materialinės teisės į draudimo išmoką atsiradimą apeliacinės instancijos teismas siejo su žalos padarymo konkretaus asmens turtui faktu. Tokia apeliacinės instancijos teismo išvada ir aiškinimas pagrįstas tiek atsižvelgiant į civilinės atsakomybės kilimo pagrindus ir esmę apskritai, o taip pat į civilinės atsakomybės draudimo bei privalomojo projektuotojo civilinės atsakomybės draudimo esmę.
 - 38.3. Galiojantis teisinis reglamentavimas (CK 6.245 straipsnio 1 dalis, 6.249 straipsnio 1 dalis, Draudimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalis (2 straipsnio 4 dalis redakcija, galiojusi nuo 2010 m. lapkričio 23 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d.), 111 straipsnis (94 straipsnis redakcija, galiojusi nuo 2010 m. lapkričio 23 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d.), Draudimo taisyklių 9, 11 punktai) expressis verbis (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) materialiosios teisės reikalauti priteisti draudimo išmoką atsiradimą ir turėjimą sieja su žalos patyrimo faktu. Taigi teisę reikalauti draudimo išmokos pagal statinio projektuotojo privalomos civilinės atsakomybės draudimą turi tik tas asmuo, kuris patyrė žalos dėl statinio projektuotojo netesėtų veiksmų.
 - 38.4. Sutiktina su kasacinio skundo teiginiais, kad statinio statybos valdytojas gali turėti turtinį interesą gauti draudimo išmoką pagal statinio projektuotojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, taip pat gali būti ieškovas byloje dėl draudimo išmokos priteisimo, tačiau toks interesas ir teisė gali egzistuoti tik tada, kai statinio statybos valdytojas turi atitinkamą materialinę (reikalavimo) teisę statinio statybos valdytojui padaryta žala dėl jo turto netekimo (apgadinimo). Tik materialiųjų teisių turėjimas lemia procesinių teisių turėjima.
 - 38.5. Aplinkybė, kad Statinio statybos valdytojas yra Statinio savininko įgaliotinis, nesudaro nei teisinio, nei faktinio pagrindo daryti išvadą, kad Statinio statybos valdytojui savaime galėtų priklausyti reikalavimo teisė atlyginti žalą, susijusią su Statinio projektavimo trūkumų šalinimu. Statinio statybos valdytojas, veikdamas statytojo interesais ir pagal statytojo įgaliojimą, veikia ne savo, o statytojo vardu. Štatytojo pavedimu statinio statybos valdytojas gali sudaryti statybos rangos sutartis su statybos rangovais, tačiau statinio statybos valdytojas netampa nei statytoju, nei statybos rangovu (CK 2.133 straipsnis). Atsižvelgiant į tai, statinio statybos valdytojo teisinis statusas nesuteikia jam savarankiškos teisės reikšti reikalavimus, kiek tai susiję su statinio savininko išintinių teisių įgyvendinimu.
 - Aplinkybė, kad ieškovė, kaip Statinio statybos valdytoja, statytojo vardu sudarė sutartis su trečiaisiais asmenimis, žalos atlyginimo pagal statinio projektuotojo privalomojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį kontekste neturi teisinės reikšmės. Statinio statybos valdytojos (ieškovės) reikalavimas dėl žalos, kilusios dėl statinio projektuotojos (UAB "A. projektai") neteisėtų veiksmų (Statinio stogo projektavimo trūkumų), šalinimo yra išvestinis ir gali būti reiškiamas tik tuo atveju, jeigu analogiškas reikalavimas yra pareikštas pačiai ieškovei ir darbų trūkumai yra pašalinti pačios ieškovės, kaip Statinio statybos valdytojos. Priešingu atveju ieškovės, kaip Statinio statybos valdytojos, teisės ir interesai negali būti laikomi pažeistais. Dėl to ieškovė neturi savarankiško turtinio intereso gauti draudimo išmoką.
 - 38.7. Ieškovė (Statinio statybos valdytoja) įgytų materialinę teisę reikalauti draudimo išmokos priteisimo pagal statinio projektuotojo privalomojo civilinės atsakomybės draudimo nuostatas ir galėtų būti ieškovė, reiškianti reikalavimą dėl draudimo išmokos priteisimo, tuo atveju, jeigu būtų atlyginusi žalą Statinio savininkui. Byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad ieškovė yra atlyginusi Statinio savininkui Statinio trūkumų šalinimo išlaidas arba pati yra patyrusi tokių išlaidų.
 - 38.8. Byloje esančio Nekilnojamojo turto registro išrašo duomenimis, Statinys buvo faktiškai ir teisiškai perduotas trečiajam asmeniui UAB "Posūkis" dar 2010m. Atsižvelgiant į tai, kasacinio skundo teiginiai dėl galimo ieškovės suinteresuotumo civilinėje byloje ir teisės į draudimo išmoką tuo pagrindu, kad trečiaisis asmuo UAB "Posūkis" nepriima Statinio ir ieškovės atliktų darbų, neatitinka tikrovės. Byloje esantys įrodymai taip pat patvirtina, kad sąskaitos faktūros trečiojo asmens UAB "Posūkis" yra nepriimamos dėl to, jog ieškovė išrašė trečiajam asmeniui UAB "Posūkis" PVM sąskaitas faktūras už statybos darbus, kurių faktiškai neatliko. Taigi kasaciniame skunde nepagrįstai teigiama, kad UAB "Posūkis" atsisako apmokėti ieškovės išrašytas sąskaitas dėl to, kad Statinio techninis projektas yra su trūkumais.
 - 38.9. Ieškovės reikalavimas savo esme ir prigimtimi yra reikalavimas atlyginti žalą, kurią sudaro netinkamai suprojektuoto ir dėl to netinkamai įrengto Statinio stogo remonto išlaidos.
 - 38.10. Pagal byloje esančius įrodymus ir susiklosčiusias faktines aplinkybes šiuo metu tik Statinio savininkė UAB "Posūkis"galbūt yra patyrusi žalos. Taigi šiuo atveju tik Statinio savininkė turi reikalavimo teisę į draudimo išmoką pagal statinio projektuotojo civilinės atsakomybės draudimo sutartį ir gali būti laikoma tinkama ieškove šioje byloje.

Teisėjų kolegija

Dėl asmens teisės kreiptis į teismą teisminės gynybos

- 39. CPK 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant šias nuostatas, pažymėta, kad suinteresuotumas savarankiškas teisinis interesas ir poreikis jį ginti. Teisė kreiptis į teismą nereiškia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę, o reiškia galimybę kreiptis į teismą dėl to, kad būtų apginta jo subjektinė teisė ar įstatymų saugomas interesas. Pagal CPK 2 ir 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, jog jų teisės ir (ar) teisėti interesai pažeidžiami. Tačiau jeigu jie neįrodo, kad turi teisę ar teisėtą interesą dėl ginčo dalyko, tai ieškinys gali būti atmetamas taikant CPK 5 straipsnį dėl to, kad pareikštas netinkamo ieškovo asmens, kuris neįrodė, jog jam priklauso teisė, kad jo teisė pažeidžiama ar ginčijama, kad jis turi teisinį interesą dėl ginčo dalyko (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-361/2006; 2012 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-229-378/2018, 38 punktas).
- 40. Kasacinio teismo išaiškinta, kad <u>CPK 5 straipsnio</u> 1 dalyje nurodyta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą, ir pažymėta, kad <u>CPK 5 straipsnio</u> 1 dalyje įtvirtinta bendro pobūdžio taisyklė nustato dvi prielaidas atsirasti asmens subjektinei teisei teisei kreiptis į teismą teisminės gynybos: tai būtent besikreipiančio asmens suinteresuotumas bei jo teisės ar įstatymo saugomo intereso pažeidimas. Teismų praktikoje asmens suinteresuotumas yra aiškinamas kaip subjekto materialinis teisinis suinteresuotumas, t. y. asmuo turi turėti aiškiai identifikuotą suinteresuotumą apginti materialiosios teisės normų saugomą teisę ar interesą, kitaip tariant, asmuo turi turėti savarankišką teisinį interesą ir poreikį jį ginti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-396-2011; 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje <u>Nr. e3K-3-304-695/2019</u>, 75 punktas; 2019 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje <u>Nr. e3K-3-296-378/2019</u>, 35.6 punktas). Ir priešingai asmuo neturi teisės kreiptis į teismą prašydamas apginti ne jo paties, o kito asmens teisę, nes tai reikštų neleistiną įsikišimą į kito asmens laisvės sritį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje <u>Nr. e3K-3-267-611/2019</u>, 17 punktas).
- 41. Jei asmuo kreipiasi į teismą su ieškiniu gindamas jam pačiam priklausančią teisę arba interesą, jis privalo nurodyti, kokia jo teisė pažeista ir koks saugomas interesas turėtų būti ginamas, nes teisė kreiptis į teismą nereiškia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-378/2021, 20 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
- 42. Civilinis procesas grindžiamas dvišališkumu. Tai reiškia, kad kiekviename procese yra dvi šalys ieškovas (asmuo, kuris pareiškia reikalavimą savo pažeistoms teisėms ar įstatymo saugomiems interesams apginti) ir atsakovas (asmuo, kuriam yra pareiškiamas reikalavimas). Šalys civiliniame procese dažniausiai yra atitinkamų materialiųjų teisinių santykių, iš kurių kilo ginčas, dalyvės (atvejai, kai šalys civiliniame procese nėra atitinkamų materialiųjų teisinių santykių, iš kurių kilo ginčas, dalyvės, yra tada, kai, pavyzdžiui, ieškinys pareikštas netinkamo ieškovo, ieškinys pareikštas netinkamam atsakovui, ieškinys pagal CPK 49 straipsnį pareikštas siekiant apginti viešąjį interesą ir pan.) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-291-378/2021, 21 punktas).
- 43. Procesinių teisių turėjimas yra nulemtas materialiųjų teisių turėjimo. Tik esant ieškovui ir atsakovui, kaip materialiojo teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas, subjektams, teismas gali priimti sprendimą, kuris turėtų tiesioginę įtaką šalių materialiosioms teisėms ir pareigoms, t. y. išspręsti kilusį šalių ginčą. Dėl to visais atvejais svarbu išsiaiškinti šalies tinkamumo civiliniame procese klausimą. Netinkama šalimi civiliniame procese laikytinas asmuo, kuris nėra ginčijamo materialiojo teisinio santykio dalyvis ir kuriam atitinkamai nepriklauso reikalavimo teisė (netinkamas ieškovas) arba kuris neturi pareigos atsakyti pagal jam pareikštą ieškinį (netinkamas atsakovas). Teismui sprendžiant klausimą dėl konkretaus asmens procesinės padėties ieškovo ar atsakovo tinkamumo, būtina nustatyti ir įvertinti, iš kokio materialiojo teisinio santykio yra kilęs ginčas, kas yra to materialiojo teisinio santykio tiesioginiai subjektai, kuris subjektas turi reikalavimo teisę ir kuris pareigą pagal ją atsakyti. Nustačius, kad konkretus asmuo nėra materialiojo teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas, tiesioginis subjektas ir neturi reikalavimo teisės (netinkamas ieškovas) ir (ar) pareigos pagal ją atsakyti (netinkamas atsakovas), nėra teisinio pagrindo tokį asmenį vertinti kaip tinkamą ieškova ir (ar) atsakovą byloje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-371-701/2019, 27 punktas).
- 44. Teisėjų kolegija, įvertinusi visa, kas nurodyta pirmiau, pažymi, kad sprendžiant, ar nagrinėjamoje byloje ieškinį pateikė tinkama ieškovė, t. y. ar ieškovė nagrinėjamoje byloje turi savarankišką reikalavimo teisę į draudimo išmoką, būtina nustatyti, ar ieškovė yra materialiojo teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas, tiesioginis subjektas.

Dėl statinio statybos valdytojo teisės reikalauti draudimo išmokos iš projektuotojo civilinę atsakomybę apdraudusio draudiko

- 45. Statinio statybos valdytojas statytojo (užsakovo) įgaliotinis, valdantis statinio statybą, organizuojantis statinio statybos ir su ja susijusių kitų statybos techninės veiklos pagrindinių sričių darbus, kuriuos atlieka jo pasamdytas šią teisę turintis fizinis asmuo, juridinis asmuo, kita užsienio organizacija (Statybos įstatymo 2 straipsnio 52 punktas redakcija, galiojusi Projekto valdymo sutarties sudarymo metu).
- 46. Pagal Statybos įstatymo 13 straipsnio 2 dalį (Statybos įstatymo 11 straipsnio 2 dalį redakcija, galiojusi Projekto valdymo sutarties sudarymo metu) statinio statybos valdytojas yra statybos dalyvis, kai statytojas (užsakovas) pasirenka statinio statybos valdymą kaip statybos organizavimo būda.
- 47. Statybos įstatymo 20 straipsnio 5 dalyje (Statybos įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje redakcija, galiojusi Projekto valdymo sutarties sudarymo metu) nustatyta, kad statinio statybos valdytojas veikia statytojo (užsakovo) vardu ir darbus organizuoja pagal šias statybos techninės veiklos pagrindines sritis: statybos darbai ir statinio statybos techninė priežiūra. Šių sričių darbų mastas ir statytojo (užsakovo) kaip įgaliotojo pavedamos įgaliotiniui statinio statybos valdytojui teisės bei pareigos nustatomi pavedimo sutartimi.
- 48. <u>CK 6.987 straipsnio</u> 1 dalyje nustatyta, kad draudimo sutartimi draudikas įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką sumokėti draudėjui arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.
- 49. Draudimo įstatymo 2 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad draudimo interesas tai nuostoliai, kurių gali patirti draudėjas, apdraustasis arba naudos gavėjas įvykus draudžiamajam įvykiui. Draudimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje (įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2010 m. lapkričio 23 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d., 2 straipsnio 4 dalyje) nurodyta, kad civilinės atsakomybės draudimas asmens turtinių interesų, atsirandančių iš galimos civilinės atsakomybės už nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) jo turtui padarytą žalą, draudimas, kai draudiko mokamos draudimo išmokos dydis priklauso nuo nuostolių, kuriuos apdraustasis privalo atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui už padarytą žalą, dydžio, tačiau neviršija draudimo sumos, jeigu ji nustatoma draudimo sutartyje.

- 50. Draudimo įstatymo 111 straipsnyje (įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2010 m. lapkričio 23 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d., 94 straipsnyje) įtvirtinta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę tiesiogiai reikalauti, kad draudikas, apdraudęs atsakingo už žalą asmens civilinę atsakomybę, išmokėtų draudimo išmoką.
- 51. Nagrinėjamoje byloje yra kilęs ginčas dėl ieškovės, kuri Statinio statybos procese pavedimo sutarties (2009 m. liepos 20 d. Projekto valdymo sutarties) pagrindu veikė kaip Statinio statytojo (užsakovo) įgaliotinė (statybos valdytoja) ir sudarė su trečiuoju asmeniu (projektuotoju) UAB "A. projektai" Projektavimo darbų (statybos rangos) sutartį dėl Štatinio konstrukcijų darbo projekto brėžinių parengimo, teisinio suinteresuotumo kreiptis į teismą prašant priteisti iš projektuotojo civilinę atsakomybę apdraudusios draudikės ADB "Gjensidige" draudimo išmoką, kuri būtų skirta nustatytų Statinio defektų, nulemtų projektuotojo (netinkamai parengusio brėžinius) atliktų darbų trūkumų, pašalinimo išlaidoms finansuoti.
- 52. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pavedimo sutartis automatiškai nevertinama kaip statytojo įstatyme įtvirtintos teisės į draudimo išmoką perleidimas statybos valdytojui ir (ar) sutikimas dėl statybos valdytojo atstovavimo statytojui kituose (ne statybos proceso) teisiniuose santykiuose. Teismo vertinimu, tam, kad statybos valdytojas galėtų reikšti ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo, kai statinio netekimas (defektai) atsirado dėl netinkamai atliktų projektavimo darbų, būtina nustatyti statinio statytojo teisės reikalauti draudimo išmokos perleidimą statybos valdytojui ar aiškų įgaliojimą statybos valdytojui įgyvendinti statytojo teisę į draudimo išmoką arba savarankišką statybos valdytojo turto netekimą (defektus).
- 53. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad teismai, spręsdami klausimą dėl ieškovės teisės reikšti ieškinį, turėjo nagrinėti klausimą, ar ieškovė turi (neturi) turtinį interesą į draudimo išmoką, kuris kyla iš Projekto valdymo sutarties (pareigos pašalinti defektus), Projektavimo darbų sutarties (projektuotoja atsakinga ieškovei už netinkamai atliktus darbus) ir Draudimo sutarties (apdrausta projektuotojos civilinė atsakomybė dėl žalos tretiesiems asmenims). Ieškovės vertinimu, šis klausimas nebuvo tinkamai išnagrinėtas apeliacinės instancijos teisme. Ieškovės teigimu, statinio savininkė UAB "Posūkis" reikalauja sutvarkyti paaiškėjusius defektus, be to, atsisako priimti atliktus darbus ir PVM sąskaitas faktūras dėl jų apmokėjimo. Ieškovė, norėdama perduoti atliktus darbus, privalo pašalinti Statinio stogo projektavimo defektus savo sąskaita, t. y. patirti defektų šalinimo išlaidas, todėl būtent ieškovė, o ne trečiasis asmuo UAB "Posūkis" patirs neigiamus turtinius padarinius (žalos).
- 54. Atsiliepime į kasacinį skundą atsakovė nurodo, jog sutinka su kasacinio skundo teiginiais, kad statinio statybos valdytojas gali turėti turtinį interesą gauti draudimo išmoką pagal statinio projektuotojo civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, taip pat gali būti ieškovas byloje dėl draudimo išmokos priteisimo, tačiau toks interesas ir teisė gali egzistuoti tik tada, kai statinio statybos valdytojas turi atitinkamą materialinę (reikalavimo) teisę statinio statybos valdytojui padaryta žala dėl jo turto netekimo (apgadinimo). Statinys buvo faktiškai ir teisiškai perduotas trečiajam asmeniui UAB "Posūkis" dar 2010 m. Byloje nėra ginčo, kad Statinio savininkas yra trečiasis asmuo UAB "Posūkis". Statinio statybos valdytojo teisinis statusas nesuteikia jam savarankiškos teisės reikšti reikalavimus, kiek tai susiję su statinio savininko išimtinių teisių įgyvendinimu.
- 55. Šios nutarties 44 punkte minėta, jog sprendžiant, ar nagrinėjamoje byloje ieškinį pateikė tinkama ieškovė, t. y. ar ieškovė nagrinėjamoje byloje turi savarankiška reikalavimo teisę į draudimo išmoka, būtina nustatyti, ar ieškovė yra materialiojo teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas, tiesioginis subjektas. Šioje nutartyje (nutarties 49 punktas) taip pat minėta, jog Draudimo įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje (įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2010 m. lapkričio 23 d. iki 2011 m. gruodžio 31 d., 2 straipsnio 4 dalyje) nurodyta, kad civilinės atsakomybės draudimas asmens turtinių interesų, atsirandančių iš galimos civilinės atsakomybės už nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) jo turtui padarytą žalą, draudimas, kai draudiko mokamos draudimo išmokos dydis priklauso nuo nuostolių, kuriuos apdraustasis privalo atlyginti nukentėjusiam trečiajam asmeniui už padarytą žalą, dydžio, tačiau neviršija draudimo sumos, jeigu ji nustatoma draudimo sutartyje.
- 56. Vadinasi, tam, kad būtų pagrindas nagrinėjamoje byloje konstatuoti, jog ieškovė yra materialiojo teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas, tiesioginis subjektas ir todėl turi savarankišką reikalavimo teisę į draudimo išmoką, turi būti nustatyta, kad j i yra dėl UAB "A. projektai" netinkamai atliktų Statinio stogo defektus nulėmusių darbų nukentėjęs asmuo, kuriam ir (ar) kurio turtui padaryta žala.
- 57. Teisėjų kolegija pažymi, kad, sprendžiant pagal ieškinio pagrindą, ieškovė siekia prisiteisti draudimo išmoką, kurią galėtų panaudoti Statinio stogo defektams, atsiradusiems dėl UAB "A. projektai" netinkamai atliktų darbų, pašalinti, taip išvengdama jai nuosavybės teise priklausančių lėšų panaudojimo netenkant nuosavybės teisės į jas (turto praradimo). Be to, ieškovės teiginys, kad dėl paaiškėjusių Statinio stogo defektų UAB "Posūkis" atsisako priimti atliktus darbus teisėjų kolegijos vertinimu, reiškia, jog Statinio ar atskirų jo dalių, dėl kurių atliktus darbus atsisako priimti UAB "Posūkis", valdytoja išlieka ieškovė, nors statybos procese naujai sukurto daikto (Statinio) savininkas nuo jo teisėto sukūrimo momento tampa statytojas, t. y. UAB "Posūkis". Dėl to teisinė Statinio registracija UAB "Posūkis" nuosavybės teise ir netgi jos faktinis naudojimasis Statiniu dar nereiškia, kad Statinio dalių dėl kurių atliktus darbus atsisako priimti UAB "Posūkis", valdytoja nebėra ieškovė ir jai, kaip valdytojai, nekyla pareiga pašalinti Statinio trūkumus.
- 58. Teisėjų kolegija pažymi ir tai, kad Projekto valdymo sutarties 2 punkte nurodyti konkretūs veiksmai, kuriuos ieškovė įsipareigojo atlikti, taip pat šalys (UAB "Posūkis" ir ieškovė)šiuo punktu susitarė, kad ieškovė atliks visus kitus veiksmus, būtinus sėkmingam Projekto įgyvendinimui, Sutarties objekto įrengimui. Projekto valdymo sutarties 3 punktu UAB "Posūkis" prisiėmė pareigą užtikrinti sklandų Projekto finansavimą, o ieškovė prisiėmė atsakomybę už sutartinių įsipareigojimų tinkamą vykdymą. Taigi, iš Projekto valdymo sutartini prisiimtų įsipareigojimų ieškovei kilo pareiga atlikti visus veiksmus, būtinus Statiniui be defektų sukurti (pastatyti ir įrengti).
- 59. Įvertinusi visa, kas nurodyta pirmiau, teisėjų kolegija prieina prie išvados, kad, sprendžiant pagal ieškinio pagrindą, ieškovė vertintina kaip materialiojo teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas, tiesioginis subjektas, turintis savarankišką reikalavimo teisę į draudimo išmoką. Priešinga išvada būtų galima tik nustačius, kad Statinio valdymas, vertinant statybos darbų, susijusių su Statinio stogo dangos darbų atlikimu, aspektu, perduotas Statinio savininkei trečiajam asmeniui UAB "Posūkis" ir iš pavedimo (Projekto valdymo) sutarties ieškovei kylantys įsipareigojimai, susiję su sėkmingu Projekto įgyvendinimu (Projekto valdymo sutarties 2 punktas), ir ieškovės, kaip Projekto valdytojos, atsakomybė už sutartinių įsipareigojimų tinkamą vykdymą (Projekto valdymo sutarties 3 punktas) šiuo aspektu yra pasibaigę, todėl Statinio savininkė neturi teisės reikalauti, o ieškovė neturi pareigos organizuoti Statinio stogo trūkumų pašalinimą savo ar kalto asmens sąskaita.
- 60. Kadangi apeliacinės instancijos teismas, nepagrįstai įvertinęs, kad ieškovė neturi savarankiškos reikalavimo teisės į draudimo išmoką, tinkamo atsakovo pagal Projektavimo darbų sutartį klausimo, taip pat kitų apeliaciniame skunde keltų klausimų nesprendė (bylos apeliacine tvarka nenagrinėjo iš esmės), apeliacinės instancijos teismo nutartis naikintina ir byla perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo (<u>CPK 359 straipsnio</u> 1 dalies 5 punktas).
- 61. Teisėjų kolegija pažymi, kad faktinė aplinkybė, susijusi su UAB "Posūkis" atsisakymu priimti ieškovės atliktus darbus, kurią skirtingai nurodo bei vertina ieškovė ir atsakovė ir kuri yra reikšminga sprendžiant dėl ieškovės savarankiškos reikalavimo teisės į draudimo išmoką, yra fakto klausimas, kurio kasacinis teismas nesprendžia (CPK 353 straipsnio 1 dalis). Šį klausimą, įvertinęs šalių pateiktus įrodymus ir atsižvelgdamas į šioje nutartyje kasacinio teismo pateiktus išaiškinimus, turės išspręsti apeliacinės instancijos teismas.
- 62. Atsiliepimo į kasacinį skundą argumentą, kad ieškovės kasacinis skundas pateiktas praleidus <u>CPK</u> 345 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą naikinamąjį vieno mėnesio terminą, todėl šio kasacinio skundo pagrindu pradėtas procesas nutrauktinas, teisėjų kolegija atmeta kaip nepagrįstą, kadangi, skirtingai nei teigiama atsiliepime į kasacinį skundą, apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir bylą perdavė nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui konstatavęs <u>CPK 329 straipsnio</u> 1 dalies, bet ne <u>CPK 327 straipsnio</u> 1 dalies 2 punkto pažeidimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

63. Už kasacinį skundą ieškovė sumokėjo 11 250 Eur žyminio mokesčio ir patyrė 2541 Eur išlaidų už advokato pagalbą, o atsakovė patyrė 2056,03 Eur atstovavimo išlaidų rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą. Kasaciniame teisme patirta 11,19 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Bylą grąžinus nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui, šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. kovo 25 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti Lietuvos apeliaciniam teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Alė Bukavinienė

Algirdas Taminskas

Egidija Tamošiūnienė